

УДК 37.101

А.Ю. Заблоцький, м. Київ, Україна / A. Zabolotskiy, Kiev, Ukraine
e-mail: AntonZabolotskiy@gmail.com

ДОСВІД ОРГАНІЗАЦІЇ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ УКРАЇНИ (НА ПРИКЛАДІ УНІВЕРСИТЕТУ ЕКОНОМІКИ І ПРАВА «КРОК»)

Анотація. На початку 2013 року завдяки підтримці Швейцарського наукового фонду був відкритий Центр дистанційного навчання (далі Центр), який є структурним елементом Університету економіки і права «КРОК».

У статті представлений досвід створення і впровадження дистанційної форми навчання у приватному вищому навчальному закладі «Університет економіки і права «КРОК». Описано моделі та підходи організації інформаційного навчального середовища, описано технічні засоби навчання, що використовуються під час навчання студентів дистанційної форми.

Представлена модель дистанційного навчання успішно впроваджена в ПВНЗ «Університет економіки і права «КРОК» Найбільшій ефективності при дистанційному навчанні можна досягти при використанні змішаних методик дистанційного навчання. Термін «змішане дистанційне навчання» має на увазі, що програма навчання будується як з елементів синхронної, так і з елементів асинхронного методу навчання. Використання можливостей інформаційно-комунікаційних технологій, дидактичних і організаційних методів і підходів дозволили: перейти від пасивного засвоєння навчального матеріалу до використання активних методів роботи, активізувати взаємодію слухач-викладач, підвищити мотивацію учасників навчального процесу, більш рівномірно розподілити навчальне навантаження протягом всього семестру, зменшити ступінь суб'єктивності оцінювання результатів навчання, зробити його більш прозорим. У представленій моделі інформаційно-навчального середовища в якості основного носія навчального матеріалу використовується електронний навчальний курс, розроблений за модульним принципом.

Ключові слова: дистанційне навчання, вища освіта, інформаційно-комунікаційні технології в освіті,

Experience of distance learning in higher education Ukraine (for example, the University of Economics and Law «Krok»)

Annotation. At the beginning of 2013 thanks to the support of the Swiss Science Foundation opened Distance Learning Center (the Center), which is a structural element of the University of Economics and Law «Krok».

The article presents the experience of creating and implementing distance learning in the private higher educational institution «University of Economics and Law» Krok «. Described models and approaches of educational information environment described technical teaching aids used during training students of the remote form.

The model of distance learning successfully implemented in PVNZ «University of Economics and Law» Krok «greatest effectiveness in distance learning can be achieved when using mixed methods of distance learning. The term «blended distance learning» implies that the training program is built as elements of synchronous and asynchronous elements of teaching methods. The use of information and communication technologies, teaching and organizational methods and approaches allowed: to move from passive learning to use active methods of work, to intensify cooperation listener teacher, to increase the motivation of participants in the learning process more evenly distribute the workload throughout the semester, reducing the subjective assessment of learning outcomes, make it more transparent. In the present model of information-educational environment as the main medium of teaching material using e-learning course is designed in a modular fashion..

Key words: distance learning, higher education, information and communication technologies in education.

На початку 2013 року завдяки підтримці Швейцарського наукового фонду був відкритий Центр дистанційного навчання (далі Центр), який є структурним елементом Університету економіки і права «КРОК».

У 2013 році були розроблені важливі нормативні документи, що регламентують діяльність центра:

- положення про дистанційне навчання в університеті економіки і права «КРОК» ;
- положення про центр дистанційного навчання університету економіки і права «КРОК» ;
- положення про електронний навчальний курс;
- посадові обов'язки співробітників центра.

Важливим етапом цієї діяльності у вересні 2013 року став набір слухачів за дистанційною формою навчання, якому передувало отримання дозволу МОН на проведення дистанційного навчання.

Під «дистанційним навчанням» В. Биков та В. Кухаренко [1, с. 5-15] розуміють форму організації навчального процесу, за якої її активні учасники (об'єкт і суб'єкт навчання) досягають цілей навчання, здійснюючи навчальну взаємодію принципово й переважно на відстані, яка не дозволяє і не передбачає безпосередньо навчальну взаємодію учасників віч-на-віч інакше, ніж коли учасники територіально перебувають поза межами можливої безпосередньої навчальної взаємодії та коли в процесі навчання їхня особиста присутність у певних навчальних приміщеннях навчального закладу не є обов'язковою.

Дистанційна освіта- освіта, реалізована за допомогою дистанційного навчання [2, с. 17-24].

Використання інформаційно-комунікаційних технологій базується на специфічно значимих для нього вихідних положеннях [3, с. 217-224]:

1) інформаційно-комунікаційні технології розвиваються як елемент освітніх технологій у сфері освітніх послуг, що надаються ВНЗ;

2) навчання з використанням ІКТ є однією з найбільш інформаційно-ємних галузей, оскільки воно пов'язане зі створенням, опрацюванням і передаванням інформаційних освітньо-наукових ресурсів, а також їх цивілізованим використанням;

3) інформаційно-комунікаційні технології будуть розвиватися передусім там, де існує відповідне програмно-технічне забезпечення.

Модель організації навчального процесу. В основу організації навчального процесу в Університеті «КРОК» покладено модель повноцінного дистанційної освіти. Кожен семестр (всього 8 для бакалаврату та 4 для магістратури) має у собі 8-12 навчальних дисциплін та передбачає:

– проведення роботи в режимі on-line (вступні лекції з дисциплін, практичні та семінарські заняття, консультації);

– надання студентам записів відео лекцій, що попередньо записані;

– навчання в дистанційному форматі off-line (вивчення навчального матеріалу, тестування, виконання практичних завдань.);

– проведення підсумків дисципліни (консультації, підсумкові іспити, контрольні тести, захисту індивідуальних робіт). Для організації навчального процесу розроблена і використовується сайт дистанційного навчання <http://dist.krok.edu.ua/>, який включає в себе три взаємопов'язані системи:

– Систему дистанційного навчання Moodle (<https://moodle.org/>) для розміщення електронних навчальних курсів;

– Електронний деканат (www.deansoffice.ru/) для інформування студентів про результати навчання;

– Систему відео-зв'язку [bigbluebutton](http://bigbluebutton.org/) <http://bigbluebutton.org/> для проведення on-line занять.

Кожного студента забезпечено комплектом, що містить:

– розклад on-line занять;

– теоретичний матеріал, ілюстрації, глосарій, бібліотека літератури і посилань, відео, практичні завдання, кейси, проекти і т.д. ;

– кінцеві терміни виконання завдань за навчальним предметом;

– потижневий календарний план навчальної діяльності з кожного курсу і їх узгодження для всіх дисциплін, що вивчаються в одному семестрі;

– 100-бальну шкалу оцінок для всіх видів активної діяльності слухача з кожного курсу.

Нелінійна багатовимірна структуризація передбачає декомпозицію матеріалу з урахуванням рівня складності, важливості, деталізації, глибини викладу тощо. Що дозволяє побудувати багаторівневу (бажано неї більш 3-5) семантичну мережу, реалізація якої дозволяє забезпечити відповідний ступінь

свободи слухача при виборі пізнавальної траєкторії в навчальному просторі відповідно до його запитів і рівнів підготовки. Такий підхід вимагає додаткової якісної переробки і структурної організації матеріалу (виявлення основних понятійних об'єктів, відносин між ними, визначення рівнів важливості і складності, логічних зв'язків), що має певні ускладнення, особливо при роботі з гуманітарними, важко формалізуються предметними галузями. Слід також урахувати, що при створенні електронних матеріалів для online використання необхідно обережно використовувати мультимедіа, тому що її надлишок ускладнює завантаження сторінок через Інтернет. Мультимедійні матеріали представляю у вигляді синхронізованого з'єднання відеозаписів і візуального відображення теоретичного матеріалу за допомогою слайдів. Такий підхід передбачає використання таких принципів: послайдова структуризація матеріалу, візуалізація за допомогою таблиць, малюнків, графіків і ін.,

Використання синхронізованого уявлення візуального і аудіального матеріалу дозволяє активізувати різні можливості сприйняття інформації слухачами, збільшивши тим самим ефективність засвоєння навчального матеріалу. Використання слайдів і озвучування лекцій є більш звичним і менш трудомістким для багатьох викладачів, ніж багатовимірна структуризація, але вимагає спеціального обладнання і фахівців, які володіють базовими навичками по роботі з цифровим відео. Слід також урахувати, що для деяких запис на відео представляє ускладнення психологічного характеру або особливості дикції не дозволяють якісно озвучити матеріал. Комплексне застосування цих принципів у практиці управління навчальним закладом забезпечує його цілісний розвиток як освітньої системи. Існує багато аспектів системи дистанційного навчання в режимі онлайн. Для дистанційного навчання необхідно дотримуватись таких правил:

– доречність матеріалів для читання та завдань;

– технологічні інструменти;

– зворотний зв'язок/відгуки викладача та спілкування з викладачем;

– організація курсу;

– чіткість цілей та вимог ;

– формат контенту.

Моніторинг і контроль. Система контролю за засвоєнням знань і способами пізнавальної діяльності, умінням застосовувати отримані знання в різних проблемних ситуаціях повинна мати систематичний характер, будуватися як на основі оперативного зворотного зв'язку (закладеного в текст навчального матеріалу, а також в організацію оперативного звернення до викладача або консультанта курсу), так і відстроченого контролю (наприклад, при тестуванні). Найбільшої ефективності при дистанційному навчанні можна досягти при використанні змішаних методик дистанційного навчання. Термін «змішане дистанційне навчання» має на увазі, що програма навчання

будується як з елементів синхронної, так і з елементів асинхронного методики навчання. При впровадженні дистанційної форми навчання особливої актуальності набуває проблема контролю та оцінювання результатів навчання. Модель організації навчального процесу, яка використовується в Центрі, система комплексного потокового (тести, практикуми, семінари та ін.) і підсумкового контролю (тест і захист індивідуальної роботи). Створення оціночної шкали і тимчасового графіка навчання дозволяє проводити поточний моніторинг, отримуючи інформацію про динаміку поточних показників навчального процесу, таких як: активність слухача за курсом (результативна активність); відношення виконаних і оцінених завдань до кількості завдань, які необхідно було виконати за досліджуваний період навчального графіка, – успішність слухача за курсом – відношення суми отриманих балів за виконані завдання до максимально можливої величини суми всіх оцінок за завдання за вказаний період. За результатами навчальної діяльності кожного студента за результатами року робиться висновок про переведення на наступний навчальний рік.

Підготовка викладача дистанційного навчання. Навчальний заклад, який з точки зору процесів, які в ньому відбуваються, і наявності кінцевого продукту (мети діяльності) за В. Биковим можна трактувати як цілісну скінченну множину об'єктів і зв'язків між ними, які виділені з оточуючого її середовища за ознакою належності виділених об'єктів і зв'язків до реалізації цілей навчання і виховання учнів (педагогічних цілей) у конкретному навчальному закладі, тобто деяку систему, яка є динамічною і керованою [4, с. 67-94]. Головним завданням використання ІКТ у ВНЗ є створення найсприятливіших умов для тих, хто навчається, в здобутті ними вищої освіти, підготовці до вступу до ВНЗ, підвищенні кваліфікації, перепідготовці кадрів на основі впровадження новітніх інформаційно-комунікаційних та психолого-педагогічних технологій навчання [5, с. 614-621].

Організаційно-управлінська компонента. Необхідною умовою розвитку ДН є створення відповідної системи управління, функціонування якої повинно ґрунтуватися на таких положеннях:

– загальне керівництво здійснює ректорат, деканати факультетів, керівники відокремлених підрозділів університету;

– безпосереднє керівництво і управління покладається на центр дистанційного навчання;

– ІКТ реалізуються в спільній діяльності кафедр, факультетів, інститутів, центру дистанційного навчання університету, осіб відповідальних в університеті за інформатизацію структурних підрозділів.

Кадрове забезпечення. Використання ІКТ у ВНЗ потребує спеціальної і ретельної організаційної та інформаційно-комп'ютерної підготовки викладачів. При використанні ІКТ викладач коригує зміст і

структуру дистанційного курсу, здійснює консультування, контроль тощо.

За результатами анкетування 130 викладачів Університету економіки і права «КРОК» з впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у професійну діяльність. Можна назвати необхідні умови успішного впровадження інформаційно-комунікаційних технологій у професійній діяльності за результатами анкетування:

– внутрішня впевненість у корисності впровадження ІКТ на різних етапах навчального процесу;

– наявність комп'ютерної техніки;

– професійно розроблене програмне забезпечення для навчання з методичними матеріалами;

– знання та вміння щодо використання ІКТ.

Для своєчасної адаптації викладачів до нових інформаційно-комунікаційних технологій навчання в університеті «КРОК» працюють курси підвищення кваліфікації з дистанційних технологій навчання.

Матеріально-технічна база і програмне забезпечення. Матеріально технічна база дистанційного навчання може складатися з двох частин: власна та загального користування. До власної належать: – відеокамери, сервери, робочі місця керівництва та персоналу центра дистанційного навчання. До загального користування – комп'ютерні класи. Програмне забезпечення що використовується у дистанційному навчанні, має відкритий код. Це дає змогу спробувати декілька варіантів і обрати саме той, що задовольнить навчальний заклад.

Навчально-методичне забезпечення дистанційного навчання.

Основою навчально-методичного забезпечення дистанційного навчання є забезпечення для заочної форми навчання. Використання у навчальному процесі online-занять та електронних навчальних курсів повинно мати системний характер та чіткі часові рамки.

Фінансове забезпечення діяльності ЦДН. Центр дистанційного навчання може є самостійним підрозділом, що працює на принципах самоопукності.

Існуючі недоліки та проблеми при впровадженні дистанційного навчання в Університеті «КРОК»:

– Недостатня комп'ютерна грамотність викладача.

– Відсутність мотивації, оскільки всі викладачі працюють на «погодинній формі» оплати.

– У робочому графіку викладачів не передбачено час для дослідження можливостей дистанційного навчання.

Висновки. Представлена модель дистанційного навчання успішно впроваджена в ПВНЗ «Університет економіки і права «КРОК» Найбільшої ефективності при дистанційному навчанні можна досягти використовуючи змішані методики дистанційного

навчання. Термін «змішане дистанційне навчання» має на увазі, що програма навчання будується як з

елементів синхронної, так і з елементів асинхронної методики навчання.

Література:

1. Биков В. Ю. Теоретико-методологічні засади моделювання навчального середовища сучасних педагогічних систем / Інформаційні технології і засоби навчання: Зб. наук. праць / За ред. В. Ю. Бикова, Ю.О. Жука / Інститут засобів навчання АПН України. – К.: Атіка, 2005. – 272с., с. 5-15.
2. Жалдак М. І. Про деякі методичні аспекти навчання інформатики в школі та педагогічному університеті / М. І. Жалдак // Наукові записки Тернопільського національного університету ім. В. Гнатюка. Серія: Педагогіка. – 2005. – № 6. – С. 17-24.
3. Триус Ю. В. Системний підхід до впровадження і використання технологій дистанційного навчання у ВНЗ. – Дистанційна освіта України – 2013. Інформаційне освітнє середовище у системі дистанційного навчання в закладах освіти: інноваційні аспекти та психолого-педагогічні аспекти // Зб. наук. пр. – Х.: ХНАДУ 2013. – С. 217-224.
4. Биков В. Ю. Моделі організаційних систем відкритої освіти : монографія / В. Ю. Биков. – К. : АТІКА, 2009. – 684 с.
5. Tryus Yurij. Innovation education technologies in training of 104IT professionals in the Technical Universities in Ukraine / Yurij Tryus & Tamara Kachala: ICCER 2013, pp. 614-621.

УДК 37.015(477.43/.44) «18-19»

Т.П. Зузяк, м. Вінниця, Україна / Т. Zuzyak, Vinnytsia, Ukraine
e-mail: zuzyak@ukr.net

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН У ПОДІЛЬСЬКІЙ ДУХОВНІЙ СЕМІНАРІЇ (XIX – ПОЧАТОК XX СТОЛІТТЯ)

Анотація. У статті на основі історико-педагогічних досліджень подільського краю, літературних та архівних джерел розглянуто особливості викладання навчальних дисциплін у Подільській духовній семінарії XIX – початку XX століття. Розкрито специфіку педагогічного процесу семінарії, яка дала можливість великій кількості педагогічних кадрів поглибити знання, вивчити нові прогресивні методи навчання. Розглянуто викладання німецької мови учнів перших та других класів по натурально-практичному та синтаксичному методу, розглянуто викладання французької мови по підручникам Гросмана і Шмідта, І. Каре, К. Оже, охарактеризовано викладання психології та логіки у учнів третього класу семінарії, літургії та гомілетики у учнів п'ятого та шостого класу. Приведені для прикладу теми письмових робіт учнів усіх класів з різних дисциплін навчального курсу, які були направлені на покращення засвоєння учнями знань. Підкреслюється роль та значення духовної освіти в історії становлення вітчизняної освітньої системи.

Ключові слова: Подільська духовна семінарія, навчальні предмети, гомілетика, літургіка, статут духовних семінарій, викладання іноземних мов.

Features of teaching in Podolia seminary (XIX – early XX century)

Annotation. The article views the features of teaching in Podolia seminary XIX - early XX century using the basis of historical and educational research in Podolia region and literary and archival sources. The article reveals the seminary pedagogical process specific, which is the possibility to improve knowledge for teaching staff and learn new progressive teaching methods. Considered the teaching of German for students first and second classes using natural-practical and syntactic methods, considered the teaching of French using textbooks by Grossman and Schmidt, I. Kare, C. Auger, described teaching psychology and logic for the third grade students of seminaries, liturgy and homiletics for students of fifth and sixth grade. Give the examples of the written work of various subjects of all courses students, which improved student's knowledge. Emphasized the role and importance of theological education in the history of the formation of the national educational system.

Key words: Podolia seminary, seminary, subjects, homiletics, liturgy, statute of the seminaries, teaching foreign languages.

Постановка проблеми. Духовна освіта на Поділлі має давні історичні традиції й є важливою для вивчення. Найдавнішим духовним закладом освіти на Поділлі була Подільська духовна семінарія. Окрім богословських наук в семінарії, в значному обсязі викладалися і науки загальноосвітні, що входили в курс класичних гімназій. Випускники духовної семінарії за успіхами в навчанні розподілялися на три основні розряди: I – найвищий – забезпечував можливість викладати в єпархіальних, духовних училищах та

гімназіях; II і III – стати вчителем церковно-парафіяльної школи.

Аналіз останніх досліджень. Проблема розвитку духовної освіти Поділля досліджена у філософських, історичних, педагогічних і наукових роботах. Сучасні дослідження з історії духовної освіти на Поділлі (І. Сесак, А. Лисий, В. Перерва, А. Нагребецький, тощо) дають змогу сформуувати цілісне уявлення про становлення духовної освіти та її